

A cirokseprű karrierje

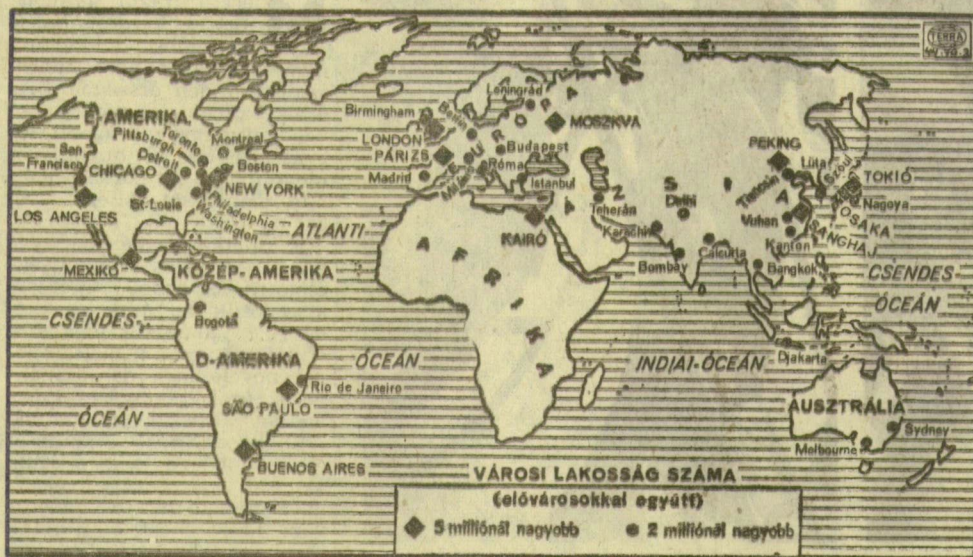
A régi szegedi Moszkvai körüli seprű manufaktúra húsz esztendővel ezelőtt rész vállalkozásba kezdett. Néhány seprűkötő mester az akkori vezetőkkel együtt elhatározta, hogy az elavult technológiát fejlesztik, s a külföldi piacon is megpróbálják eladni a szegedi cirokseprűket. Annak idején még a gyáron belül is sok ellenzője akadt a tervnek, mondván, mit akarhat a seprű a XX. században, a por-szívó korszakában? Az első exportszállítmány 1950-ben került a külföldi piacra, s az elmúlt két évtized alaposan rácáfolt a tamaskodókra. A seprű nemcsak biztos valuta-„beszerző” lett, hanem világ-hírvé termék, amelyet a szegedi gyár szinte kizárólag a külföldi vevőknek gyárt 1970-ben. A cirokseprű tehát rövid idő alatt karriert csinált.

A cirokseprűt két fontos anyagból cirokból és búkkfából készítik. A rugalmas, szép színű cirok Békés megyéből — Mezőkovácsháza környékéről származik; a gyár egy földművelésszövetkeztől, s a mezőkovácsházi CITEV Vállalatól vásárolja. Osztyálozzottan, bálákba préselve. Ha a hazai termés kevésnek bizonyul, az utánpótlásról görögországi megrendeléssel gondoskodnak. A cirok négy fajtát használnak: az A, B, C, D minősítésűt. A másik kellék a nyél, amely görcsmentes hazai búkkfából esztergagépen készül. A szegedi seprűgyár azonban az elmúlt években nagyobb mennyiségű úgynevezett kockalécet és kész nyelet importál Ausztriából, mert a hazai erdőgazdaságok nem tudták mindig megfelelő mennyiséget szállítani. Újabban műanyag, illetve mű-

anyag bevonatú nyéllal kísérleteznek. A két alkotórész érdekes munkafolyamatok sorozatán át egyesül jóseprű szegedi seprűvé. Az üzembe érkezett cirokbát szétbontják újból osztályozzák, méretre vágják majd a felet a kötőmesterek a nyélre kötik. Az eljárás újabb gépeken folytatódik, a felet végső formára alakítják, varrják, szárítják, megtisztítják a cirokmagoktól — a seprűnyelet közben fehérítik —, s a terméket végül csomagolják. A több mint két év óta működő új Cserzy Mihály utcai seprűgyárban ma már a világon egyedülálló színvonalú seprűgyártó technológia működik. A gépessétségi mintegy 95 százalékos.

Az elkészült seprű — amelyből 1970 végéig 2 millió 750 ezer darab került ki a gyárból — Ausztriába, az NSZK-ba, Svájcba, Svédországra, az USA-ba, Kanadába, Finnországba és Afrikába jut. Az export minden évben növekedett, 1966-ban 2 millió 239 ezer, 1967-ben 2 millió 600 ezer, 1968-ban 2 millió 638 ezer seprűt adtak el. Mivel minőségi kifogás ügyszólván nem érkezik a gyárba, s a vevők elégedettek — a szegedi seprű világ-színvonalú terméknek mondható. A gyár készleteit az ARTEX azonnal megvásárolja, és érte készpénzzel fizet, majd külföldre küldi. A külföldi piacokon mindössze egyetlen versenytársát tartják számon: a Jugoszláviában, Petrovácon működő gyár seprűit. A jugoszláv gyár szakemberei is elismerik azonban, hogy a szegedi seprűk szebbek, s jobbak.

A világ városai

A városok megjelenése Ezen belül Nyugat-Európában, Távolság-Keleten és az Egyesült Államok északkeleti partvidékén alakultak ki nagyvárosi körzetek. A prognózisok szerint évezredünk végére például Boston, New York, Washington térsége egybefüggő, 40 milliós óriás városná alakul. Jelenleg a világ legnagyobb városai — Tokió és New York — 10 milliós nagyságrendűek. A világvárosok száma az elmúlt évtizedben meghaladta a százat.

A városiasodás foka területenként eltérő értéket mutat; az össznépségszám legnagyobbat a városi lakosság aránya a ritkán lakott Ausztráliában (négytized rész), valamint az Egyesült Államok és Kanada területén (kétharmad rész), Nyugat-Európában 50, Kelet-Európában és Észak-Amerikában 40 száza-

lék körül ez az arány. A mezőgazdaság és ipar alacsony fejlettségi foka okozza azt, hogy Ázsiában ez az érték a kevés nagyvárossal rendelkező Afrikával azonos szinten van (20 százaléka).

Hazánkban 1949 és 1970 között a városi lakosság aránya 38-ról 45 százalékra emelkedett, Budapest és a vele agglomerációt alkotó települések lélekszáma pedig meghaladja a kétfélmilliót. Világszerte gondot okoz, hogy a városi lakosság gyors gyarapodásával nehezen tart lépést a lakásépítés és a városi közlekedés. Új problémát jelent a környezet védelme, aminek szükségességére a világvárosok felett egyre gyakrabban megjelenő smog (fűstköd), a vizek elszennyeződése és más ártalom figyelmeztet.

(TERRA)

Segít a számítógép

A Szovjetunió egyik legnagyobb gáztermelő területén, a Kizil-Kum sivatagban fekvő Gazliban elektronikus számítógépek segítségével állapítják meg a földgáz kiaknázásának legkedvezőbb feltételeit. Az Üzbég Tudományos Akadémia kibernetikai intézetének tudósai olyan adatokhoz jutottak, amelyek lehetővé teszik, hogy Gazli vidékén a gázt maximálisan kiaknázassák. Geológusok megállapították, hogy a földgáz készletei több trillió köbméterre rúgnak.

A több évre szóló előszámítások mellett a számítógépek információkat szolgáltatnak a gazdasági beruházásokról és a fűtőrudazat erejéről. Ezt a módszert a földgázlelőhelyek tervezésénél a Szovjetunió többi területein is felhasználják. Így például az egyik elektronikus számítógép 20 000 változat közül a legjobb megoldást találta meg a nyugat-szibériai Tyumeny környékén felfedezett földgázlelőhely kiaknázására. (MTI)

NAPI KISLEXIKON

a gyors tisztításról

Kivel nem történt már baleset? Mármost olyan, hogy az étteremben a leves ruhájára csöppent. Vagy ha nem a leves, a kávé, a fagyalt, vagy éppen munkahelyén a tinta. Meglehetősen gyakori az ilyesmi, éppen ezért a Patyolat gyors-tisztító szalont nyitott a városban.

● A gyorsaság?

Legfőbb jellegzetessége, hogy a megrendelt munka elkészülte megvárható. Az azonnali beadott ruhaneműket fél-egy órában belül kitisztítva adják vissza a várakozóknak. Sokan élnek ezzel a lehetőséggel, legfőképpen éppen azok, akiket ilyen balesetek értek. Sokan járnak vidékről a szalonba. Reggel, amikor Szegedre érkeznek, beadják a tisztítandó ruhát, és néhány óra múltán, amikor dolgukat elintézték, már elhozzhatják a tiszta öltönyt, vagy kabátot.

● A módszer?

A ruhaneműt kímélő eljárással tisztítják. Mindenekelőtt kikélik belőle a dohánytörlemeket és a hasonló szennyeződést, azután az automata tisztítógépbe teszik. A gép rendszerint fél óra alatt készűl el a munkával. A kabátok, öltönyök szárazon, szinte hordható állapotban kerülnek ki a gépből. Ezután következik a vasalás. Gőzvasalón úgy simítják ki a szövetet, hogy a ruha anyaga nem fényesedik. A vasalódeszkába beépített berendezés pedig a zórt is elszívja.

● A foltok?

A ruhát gyakran nem vegytisztításra, csak foltkezelésre adják be. Az is megtörténik, hogy a gépből kivett ruhán még marad egy-két folt. Ilyenkor kerül sor a foltkezelésre. A szalonban vegyszerekkel asztalvetből ki tudják venni a tinta-, a rozsdá-, az étel- és a kávéfoltokat egyaránt. Legkönnyebben a foltkezelés akkor sikerül, ha még friss a ruha szennyeződése. A legnehezebb akkor elűntetni a foltot, ha a tulajdonos már maga sem tudja, hogy a folt mitől származik.

Szabó László —
Solyom József

TITKOS HADVISELÉS

Cicero jelentkezik

15. Mojszisch végül arra a következtetésre jutott, hogy Cicero nem egyedül készíti a fényképfelvételeket. A két új mindenképpen két ember jelenlétére utal... Eszerint tehát Cicero hazudott...

Mojzisch máris a követség táviratsszobájába rohant, és diktálta a Berlinbe küldendő szöveget: „Megállapítottam, hogy Cicero nem egyedül fényképezi az okmányokat. Az egyik kópilán két új, a mutató- és középső ujj látható. Korábban azt mondta, hogy mindent egyedül csinál. Utasítást kérek.”

Rövidesen megérkezett a válasz: „Számomra Cicero, hogy mért hazudott. Az okmányok valószínűleg látszanak, a Führer mindegyiket külön-külön is látni akarja.”

Mojzisch azt már nem tudhatta, hogy Hitler ezeknek az okmányoknak olvasásában gyönyörűséget lel, mert bizonyos alapkonceptiókat látta igazoltnak... S bár kétségtelenné vált, hogy Cicero becsapta az összekötőjét, az továbbra is sürgette nála az újabb és újabb anyagokat. Sőt, odáig ment a dolog, hogy Mojszisch utasította az angol nagykövet inasát, Viasz segítségével készítsen lenyomatot a nagykövet széfkulcsairól, másolat készűl róla. S mindjárt át is adott neki egy különleges viaszt, majd megfelelő használati utasítással látta el, hogyan készítsen el a lenyomatot, s hogyan helyezze el a speciális dobozban. Ennek során kérte számon Mojszisch a legutóbbi filmanyagnál tapasztalt „különlegességet”: Cicero két újját... De az inas ezzel ütötte el a dolgot:

— Elhiheti nekem, hogy egyedül csinálom... Amikor felállítom a gépet az asztalra, az okmányt pedig egy megdöntött könyvnek támasztom, a két ujjammal meg kellett fognom, hogy le ne csússzon.

S bár eléggé hihetetlennek hangzott Cicero válasza, Mojszisch — Berlinből kapott utasításra — kénytelen volt elfogadni.

Az inas rövidesen elkészítette a kulcs lenyomatát, amely néhány óra múlva Berlin felé repült. A német fővárosban gyorsan megcsinálták az ankarai nagykövet széfjének kulcsmásolatát, s visszaküldték Ankarába.

Cicero el volt ragadtatva, amikor megkapta, s kipróbálta a kulcsokat. Szerinte pontosan úgy működött, mint az eredeti...

— Így sokkal biztonságosabban csinálhatom, különösen, amikor a nagykövet úr távol van... — mondta Mojszischnak.

Ezzel az egész kulcselhelyezéssel Schellenbergnek az volt a szándéka, hogy ellenőrizze Cicero igazmondását. Ugyanis, ha hamis kulcsot készítenek, s Cicero esetleg nem használja fel, hanem továbbra is gyártja a kópilákat, meg tudják állapítani, hogy becsapja-e őket. Tanácsadói azonban naivnak tartották a hamis kulcs ötletét, mert arra mindenképpen számítani lehetett, hogyha valamelyik elhárító szerv áll Cicero mögött, a Berlinben készült kulcsot már szórakozásból is kipróbálják. Így aztán megmaradtak a valódi kulcs elkészítésénél, s azt juttatták vissza Ankarába. Schellenberg gyorsan felelt tanácsadóinak kisse areprítót szavait együgyűségéről, amikor Cicero legközelebbi anyagában egy igen fontos információt talált, mégpedig a franciaországi partra szállás tervezetét, valamint Sir Hughesse nagykövetség szülő két információt: egy jelentést az 1942 novemberében Kairóban megtartott Roosevelt-Churchill-Csang Kaj-sek közötti konferenciáról, valamint a teheráni konferenciáról szóló anyagot, amelyeket 1943. november 28 és december 2 között tartottak Roosevelt, Churchill és Szatlin részvételével.

Az SD központjában lázas izgalom lett úrrá. Mert a Cicero által megszerzett okmányok, sok egyéb — szerintük rendkívül fontos tény mellett — világossá tették számukra azt a különleges státust, amelyet a szövetséges erők Törökország számára biztosítottak, s amiről így előre értesültek. Az egyik okmány azt bizonyította, hogy Törökország semlegessége rövid életűnek ígérkezik, lépésről lépésre közeledik a szövetséges táborba. S a török diplomácia valóban olyan óvatossá és tervszerűen járt el, ahogyan az ankarai angol nagykövet jelentette a külügyminisztériumnak. Az okmányok szerint a Törökország megnyerésére irányuló intézkedéseknek 1944. május 15-re kellett befejeződnie. A németek úgy értékelték, hogy ezt követően lehet számítani a szövetséges haderők általános támadására. Az is ismertté vált előttük, hogy a teheráni konferencia megegyezése született, mely szerint Lengyelországot, Magyarországot, Romániát és Jugoszláviát a szovjet hadsereg szabadítja fel. Mindebből világosan kirajzolódott Németország vereségének napjai, és kétségtelen, hogy ezek az okmányok megdöbbentő hatást váltottak ki a náci vezérkarból. De Hitler és Ribbentrop még most is a Szovjetunió és a nyugati szövetségesek közötti tartós feszültség jeleit vélte kiolvasni az okmányok sorai között. Hitler ekkor jelentette, hogy sokkal inkább mint korábban, szükség van a totális háború összes erőinek összefogására. S így „könnyen el tudják pusztítani az ellenséget”.

A Cicero-féle jelentések a legmegdöbbentőbb hatást vizont a hóhé Himmlerre gyakorolták. Milliósok teljhatalmú ura, a véres kezű Gestapo-vezér, mintha bizonytalanná vált volna. Schellenberg háború utáni megjelent naplója szerint

ezt követően utasította őt Himmler, hogy vegye fel a kapcsolatot Roosevelt Svédországban tartózkodó különleges megbízottjával, Abroten Steven Hewittal, s próbáljon meg célozni arra, hogy hajlandó tárgyalásokat folytatni Németországnak a szövetségesek, de elsősorban az Egyesült Államok hadserege előtti kapitulálásról. S az SD vezetői úgynevezett keresztül meg is kezdte a tárgyalásokat Hewittal. Ez az akció teljesen összevágott Churchillnek azzal az elképzelésével, hogy 1943 végéig kikerüljön a balkáni angol inváziót, amely messzemenően a délkelet-európai angol érdekeknek kedvezett volna. Schellenberg és Himmler számításai szerint ez a tervezett angol invázió felszakította volna Németország délkeleti védelmi vonalát, s így lehetővé vált volna, hogy Németországot amerikai és angol csapatok foglalják el. Himmler és Schellenberg egyformán a jövő politikai tőkét próbálták maguknak kikovácsolni ezzel az akcióval, de aztán a Szovjetunió határozott fellépése, valamint a szovjet hadsereg előretörése megakadályozta a manővert.

Cicero 1944 elején befejezte tevékenységét, s rövidesen eltűnt. Áprilisban Törökország megszakította kapcsolatát a náci Németországgal, és nyitott a szövetségesek táborába lépett. Schellenberg naplója arról már nem szól, hogy mi lett Ciceroval, de hosszan elemzi tettének indítókait, amelyek között szerepel a kapzság, a gyűlölet, a kalandvágy, s egy olyan feltételezés, hogy Cicero mögött az Intelligence Service, vagyis az angol kémelhárító szolgálat állt. (1950-ben még egy alsóházi interpelláció is elhangzott Londonban, a Cicero-ügyben: igaz-e, hogy az eset megtörtént? A válasz azonban annyira kitérő volt, hogy csak alátámasztotta a feltételezést.) Ugyanis, mint ez jóval később kiderült, az 1943 végén átadott fotókópiákat megelőző dokumentumok zömükben csak nagy általánosságban fedték fel a valóságot, bár néhány konkrét adatot is tartalmaztak. Viszont mindazok a dokumentációk, amelyek arról szóltak, hogy Churchill balkáni angol inváziót akar indítani, igazak voltak. Minden valószínűség szerint az angolok így akarták a náci Németországot puhatózó tárgyalásokra készíteni, s még inkább arra, hogy felhívják a figyelmüket: rövidesen elérkezik a hitlerizmus teljes pusztulása, s ez ellen egyetlen menekülési mód van: ha angol és amerikai csapatok foglalják el a náci Németországot... Így a náci vezérek talán még túlélték az összeomlást...

A Szovjetunió rendkívül határozott fellépése azonban keresztülhúzza Churchill számításait, s így kútba esett az a lehetőség is, amelyre Himmler és Schellenberg légvárat építettek.

Cicero — eredeti nevén Eleya Bazna — túlélt a második világháborút, s még ma is beadványokat gyárt a bonni kormányhoz, hogy becsapták a hamis fenttal, s követeli szolgáltatásait „tisztességek” kiegyenlítéséért... Hasonlóképpen túlélt a háborút Ludwig Mojszisch is, aki Ausztriában telepedett le, s textilkereskedést nyitott. Megírta emlékiratait — s így derült fény a Cicero-ügyre. (Folytatjuk.)